

БИЉЕШКЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА У ТИТОГРАДУ У 1965. ГОДИНИ

Органи управљања

Радна заједница

Радна заједница Института и радна заједница са представницима друштвене заједнице у којој се налази по један делегирани члан ЦК СК ЦГ, Главног одбора ССРН Црне Горе и Друштва историчара Црне Горе доста успјешно су рјешавале питања установе. У току године одржано је 9 сједница, од којих 4 са представницима друштвене заједнице. Расправљано је о свим питањима из надлежности ових органа (програм установе према саставу њених радника, у одјељењима и другим службама, анализа извршавања задатака по тромјесечјима, израда статута и правилника, усвајање завршног рачуна, претресање рада управног одбора, положаја и потреба Архива за раднички покрет, доношење финансијског плана, одређивање износа за ауторске хонораре, одлучивање о коришћењу средстава фонда за научноистраживачки рад, о коришћењу архивске грађе, о систематизацији радних мјеста, о рецензијама радова за штампање и програму издавачке дјелатности, о утврђивању планске вриједности бода и висини сталног и промјенљивог дијела личног дохотка, о измјенама и допунама правилника о расподјели личних доходака, о молбама за избор у научна звања, о задацима Института у вези са привредном реформом, о задацима и бољој организацији продаје издања Института, о изборима органа управљања и другом).

Управни одбор

Управни одбор је у току 1965. године одржао 11 сједница, на којима су разматрани сви предлози, одлуке, нацрти, правила, правилници, предлог завршног рачуна, финансијског плана, измјене и допуне финансијског плана и друго. Управни одбор је припремао сав материјал за Радну заједницу и успјешно је рјешавао сва питања.

Радници Института

У току 1965. године у Институту је радило 17 сталних радника, од којих су: деветорица научни радници који раде у научноистраживачким одјељењима, тројица стручни, од којих двојица у Архиву за раднички покрет а један у Библиотеци Института, и петорица радника секретаријата (секретар, шеф рачуноводства, архивар, дактилограф и журир). У Архиву за раднички покрет радио је и један пензионер са скраћеним радним временом (на сређивању архивске грађе).

У октобру је раскинут радни однос са једним радником (журиром), а у новембру је примљена једна радница за одржавање чистоће у новим просторијама Института.

Научни радници (њих 5) провели су у току године 310 дана на научноистраживачком раду у архивима: на Цетињу, у Београду, Сарајеву, Загребу и др.

Директор Института, истовремено и научни радник у Институту, од половине јула 1965. године налазио се на боловању, а на дужности директора замјењивао га је други научни радник, што је имало утицаја на извршење плана рада обојице.

Проблем кадрова још увијек је актуелан а његово рјешавање везано је за добијање финансијских средстава и станова. Од пресељења из Цетиња, у јануару 1959. године, Институт је добио свега два стана. Институт нема никакве могућности за рјешавање овог питања, изузев преко Извршног вијећа и органа који доцјељују станове. Органи управљања су више пута претресали ова питања и инсистирали да се оно успјешније и брже рјешава.

Секретаријат Института

У 1965. години Секретаријат (рачуноводство, комерцијална служба, општа служба, архива и дактилобиро) вршио је све управно-правне, административне и рачуноводствено-комерцијалне послове у Институту. Припремао је материјале за сједнице органа управљања: начрте статута, правила, правилника, одлука, завршни рачун, финансијске планове. Секретаријат је вршио све послове у вези са управљањем, финансирањем рада, штампањем издања Института и другим потребама администрације.

I ОДЈЕЉЕЊЕ

За тему *Односи Црне Горе и Србије 1903—1914* (аутор Новица Ракочевић) прегледан је већи дио архивске грађе која се налази на Цетињу, у Београду и у Вечу. Такође је прегледана и постојећа литература коју Институт има. — У току године аутор је обрадом питања о јулској кризи 1914. у чешћу Црне Горе у рату 1914—1916. и капитулацији Црне Горе завршио рад *Црна Гора под ау-*

строугарском окупацијом 1916—1918 (докторска дисертација Н. Ракочевића одбрањена на Филозофско-историјском факултету у Београду децембра 1965).

За тему *Извршење одлука Берлинског конгреса* (аутор Новак Ражнатовић) прегледаци су архивски фондови на Цетињу за године 1878—1880. — Аутор је завршио чланке о црногорско-србијанским односима 1878—1903, од којих су два већа објављена у *Историјским записима*.

За рад *Државно уређење Црне Горе 1851—1878*, чији је аутор Радоман Јовановић, прегледана је сва архивска грађа која се налази на Цетињу и потребна литература. — Р. Јовановић је завршио рад *Односи између Црне Горе и Србије 1860—1878*. — Од средине септембра Р. Јовановић је као стипендиста СССР прегледао у Москви архивску грађу о Црној Гори 1860—1878.

Прикупљена је и систематизована сва грађа из иностраних и наших архива за тему *Црногорско-француски односи 1860—1915* (аутор др Димо Вујовић, директор Института). Због болести, аутор није могао да рад заврши до краја 1965. године. — Завршио је раније започети рад *Политичка активност кнегиње Даринке* и објавио пет чланака и прилога, од којих три из дипломатске историје.

Тема *Шумарство и шумарска политика у бившој црногорској држави*, чији је аутор др Душан Вучковић, није довршена до краја 1965. због краће болести аутора и због тога што се накнадно увидјело да више времена треба посветити изучавању имовинско-правних односа на шумама. Уједно ће бити обрађено и ловство у бившој црногорској држави. — У мају 1965. објављен је већи рад др Вучковића под насловом *Капиталистичко искоришћавање шума у Црној Гори*.

Тема *Просвјетни и културни развизак Црне Горе 1852—1916*, чи-

ји је аутор Ђ. Пејовић, биће завршена са малим закашњењем. — Аутор је објавио осврт на радове о народноослободилачкој борби у Црној Гори.

II ОДЈЕЉЕЊЕ

Рад под насловом *Напредни оmlадински покрет у Црној Гори* (аутор Јован Војовић) убрзо треба да буде завршен. Требало је да се прегледа нова грађа, која раније није била приступачна. — Ј. Војовић је написао неколико прилога о радничком покрету између два рата.

Тема *Четнички и сепаратистички покрет у Црној Гори 1941—1945* (аутор Радоје Пајовић) биће завршена средином 1966. Требало је да се прегледа накнадно нађена архивска грађа. — Р. Пајовић је објавио два чланка и неколико прилога.

Рад *Стара Црна Гора у народноослободилачком рату 1941—1945* (аутор Ђуро Вујовић) биће завршен средином 1966, пошто је требало упознати нову мемоарску грађу и радове који се и сад објављују. — Ђ. Вујовић је објавио већи чланак о стању квислиншких јединица у Старој Црној Гори 1941—1942. године.

На Четвртом конгресу историчара Југославије своје радове читали су Н. Ражнатовић, Ђ. Вујовић и Р. Пајовић.

ИЗДАВАЧКА ДЈЕЛАТНОСТ

У 1965. години штампане су четири овеске *Историјских записа* на укупно 46 табака. Објављени су радови 31 сарадника, од којих је 9 из Института, 9 из других установа у Црној Гори, 11 из Београда, Загреба и Приштине и 2 из иностранства (по један из Пољске и ДР Њемачке). Сви бројеви садрже радове о најразличитијим питањима углавном црногорске историје. Од укупно 29 чланака и прилога, посвећено је: различитим

тањима историје XI вијека — 1, XV в. — 1, XVII 5, XVIII — 2, XIX 9, XX — 2, међуратном периоду — 3 и периоду народноослободилачког рата и народне револуције — 6. У току године уведене су рубрике *Мемоарска грађа* и *Библиографија* (радова о НОР-у). У њима су до сада објављена 3 рада. Свега је објављено 6 приказа и 26 аногација, углавном књига са новијом тематиком. Биљешке садрже краће осврте о истраживањима у Црвеној студији, о архивској грађи о Црној Гори која се налази у архивима ДР Њемачке, о одржаним симпозијумима, конгресима и скупштинама историчара. Обрађена је пажња и дјело појединаца заслужних за изучавање историје Црне Горе.

Као посебно издање објављена је књига др Д. Вучковића „Капиталистичко искоришћавање шума у Црној Гори“ у 1.000 примјерака.

У штампи се налази књига др Љ. Богелић „Комунице у Црној Гори у XIX и почетком XX вијека“.

АРХИВ

Током 1965. године у Архиву су радила два стална службеника (руководилац Архива и архивски помоћник) и један хонорарни службеник са скраћеним радним временом.

Архив је извршио планиране задатке за 1965. годину, уколико они нијесу захтијевали посебне кадрове и средства која су тражена али нијесу добијена.

— Пронађено је и сређено 447 архивских јединица за предратни и ратни период. Од тога, 165 јединица чини збирку докумената „Вијели терор у Црној Гори“, коју су Архиву поклонили Саво Брковић и Љубо Петровић. — Из Архива за раднички покрет Југославије преузето је 2.500 фотокопија из фонда Коминтерне, које су сређене. — Одабрана је и преузета грађа Републичког вијећа синдиката за период 1945—1960.

године. — Сређена је послјератна праћа ПК ЦГ закључно са 1948. годином. — Сређена је грађа СК Иванград за период 1945—1957. године, као и грађа СК Вар за период 1945—1952. — Извршен је увид у један дио грађе комисије за ратне злочине и ратне штете. — Вршене су одређене припреме у циљу одабирања грађе за публицовање (обилежена су документа која је издао Војно-историјски институт и извршен је увид за ширби и ужи избор грађе за објављивање). — Одржавани су контакти и сарадња са сродним институцијама (Архив за изучавање радничког покрета у Београду, Завод за изучавање радничког покрета Србије, Архив за раднички покрет БиХ, Архив за раднички покрет Словеније, Музеј револуције народа Југославије и др.). — Вршен је увид у рад регистратура републичких друштвено-политичких организација. Достављена су им упутства за припремање грађе за примопредају, а слична упутства достављена су ОК-има Титоград, Колашин, Жабљак и Даниловград — у вези с припремањем грађе бивших среских комитета за примопредају. — Пружане су редовне услуге научним радницима и институцијама. Поред услуга које су пружане научним радницима из Института, у Архиву је током године радило девет истраживача из разних крајева земље, заинтересованих за теме: „КПЈ у Црној Гори 1919—1941“, „Дурмиторски НОП одред у НОР-у“, „Хроника револуционарног покрета у Црмничкој крајини“, „Организација ослобођене територије са центром у Фочи у првој половини 1942. године“, „КПЈ пред други свјетски рат 1934—1941. године“, „НОБ у Црној Гори 1941—1945“, „Материјална база НОП-а“, „Тринаестојулски устанак у Горњем Полимљу“ и „Никшићки срез у предратном периоду и НОБ-и“.

За потребе Института за изучавање радничког покрета Југославије, Музеја револуције народа Југославије, Завичајног музеја Билећа и Савеза удружења бораца НОР-а (за израду Зборника о логорима и затворима) микрофилмовано је око 800 страница докумената.

Пружане су и услуге писменим путем појединцима и институцијама.

Пресељавање Института у нове просторије одузело је радницима у Архиву око мјесец дана времена за припреме, повезивање, пренос и поново довођење грађе у првобитно стање.

Због тога што није добио тражене кадрове и услед недостатка средстава, Архив није могао да врши фотокопирање грађе из других архива, нити конзервирање и фотокопирање оштећених оригинала из својих фондова. Прикупљено је врло мало мемоарске грађе. Још није попуњено радно мјесто предвиђено за ову сврху.

БИБЛИОТЕКА

Пресељавањем Института у нове просторије био је отежан и рад на сређивању књига и услуживању читалаца. За азбучни каталог је откуцано 5.900 каталошких листића (листићи су узбучени). У 1965. г. фонд библиотеке је увећан са 630 књига (путем размјене, куповине и поклона). Библиотека је вршила размјену књига са 49 установа свих наших република. Размјена издања Института вршена је за издање по више установа разних земаља: СССР — 6, Чехословачке — 8, Румуније — 5, Бугарске — 3, Аустрије — 8, САД — 14, Енглеске — 2, Пољске — 4, Француске — 6, Холандије 1 и Италије — 4.

На читање је издато 1.010 књига. Библиотеку је користило 37 лица, од којих су 29 ђаци.